

érdeklődésre. Viszont a régió – közös történelménél fogva – számos hasonló jogintézménnyel és jogi vívmánnyal rendelkezik, amelyek bemutatására európai és világviszonylatban is szükség lenne. Hogy csak egy közeli kelek évfordulóra utaljak: a magyar Aranybulla önmagában még a 800. évforduló kapcsán sem vált ki érdeklődést, viszont mint a központtól távoli térségekben zajló párhuzamos folyamat (amely a régió belüli történetesen Magyarországon került kiadásra), már nagyobb jelentőséggel bír, hiszen – tág értelemben – a szabadságjogok egyik legkorábbi deklarációjáról van szó. Hasonló a helyzet a vallásszabadság korai, közép-európai jogszabályba foglalásával. Végül felmerül az a kérdés is, hogy vajon a régió északi és középső részén kialakult államalakulatok jogi kultúrája hatással volt-e a déli – balkáni – államok jogfejlődésére is? Ha igen, milyen mértékben és területeken?

Rend és lélek? Mintha egymást kizáró fogalmak lennének. Jóllehet a rendfenntartás az állam feladata, amelyet lelkiismeretesen kell ellátnia, a lélek mégis inkább szellemi szubsztanciája az élő entitásoknak. Az állam továbbá nem természetes, hanem jogi személy, mivel személyisége csak mesterséges konstrukció – a jogi gondolkodás fejlődésének eredménye –, hiszen nincsenek érzelmei, miközben jogok és kötelezettségek alanya, tehát jogi személy lehet. A modern kor történetében az állam és a nemzet fogalma szorosan összefonódott. Így számos esetben ugyanannak a jelenségnek, nyers meghatározásban a politikai jogokkal rendelkező népek az institucionalista (az állam) vagy a szellemi-érzelmi oldalról való megközelítését (a nemzet) jelenti.

Drócsa Izabella jelölt ennek a kettősségnek a büntetőjogi megvilágítását tűzte célul a két világháború közti Magyarország viszonylatában. Értekezésének címe *Rendtörvények a két világháború között, különös tekintettel az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. évi III. törvény anyagi és eljárásjogi elemzésére a Budapesti Királyi Törvényszéken kialakult bírói gyakorlaton keresztül*, témavezetője Horváth Attila egyetemi tanár, alkotmánybíró volt. A nyilvános vitára 2021. március 18-án délután került sor a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen. A vita a járványhelyzet miatt online formában zajlott.

A jelölt először online prezentáció keretében röviden ismertette téziseit, majd az opponensek, Barna Attila tanácskezelő, egyetemi docens (SZE) és Tóth J. Zoltán egyetemi docens (KRE) kiemelték a dolgozat hiánypótló jellegét, a sokrétű módszertanát, ezek közül is a dogmatikai elemzést, a normatörténeti leírást, a normák hatályosulásának jogszociológiai bemutatását és a jogösszehasonlítást is, mindamelllett, hogy a jelölt önálló, értékelő megállapításokat is végez, és nem veszik el a módszerek sűrűjében. A dogmatikai módszer iránti érzék és alaposság dicsérete a vitán is előkerült, különösen annak fényében, hogy a jelölt több további, a dogmatikát is érintő kérdéseket kapott, amelyet körültekintően megválaszolt, állás-

A közép-európai régióval kapcsolatos kérdéseket és témákat hosszan lehetne sorolni.

Vagyis a közép-európai jogtörténész szemével nézve szükség lenne egy nyelvi, etnikai, kisállami kereteken felülemelkedő olyan tanulmánykötet összeállítására, amely e birodalmak határvidékén létező kultúrák és államok közös jogi örökségének feltárására és bemutatására koncentrálna. Természetesen egy ilyen kötet nem oldaná meg valamennyi, évszázadok óta felgyülemlett problémánkat, de azok kibeszélése felé tett hatalmas lépést jelenthetne.

Edward Cavanagh tanulmánykötete tehát nemcsak új eredményeket tartalmaz, izgalmas munka, hanem – a közép-európai, jogtörténettel foglalkozó kutatók számára – gondolatébresztő olvasmány is, amelyből számos ötletet meríthetünk.

SZEMLE

Rigó Balázs

Rend a lelke mindennek!

Beszámoló Drócsa Izabella doktori értekezésének nyilvános vitájáról

pontját megvédte. A vitán a hozzászólók kiemelték a mű interdiszciplinaritását, és azt, hogy politikatörténeti, társadalomtörténeti szempontjai révén a Horthy-korszak megítélését is új keretekbe helyezi.

Hogy a dogmatika a feltárt hatalmas mértékű levéltári forrás és a történeti szakirodalom mélységi áttekintése mellett mennyire lényegbevágó a disszertációban azt a következő felsorolás is jelzi. Így az értekezésben megtalálható az államellenes bűncselekmény,¹ államfelforgatás, nemzetragalmazás,² államrend és köztársaság védelme, állami és társadalmi rend védelme,³ politikai bűncselekmény, népköztársasági államforma megdöntésére irányuló bűncselekmény, királlysértés, királyság intézményének megdöntése,⁴ izgatás, politikai elítélt fogalmak mellett a vita során megalkotott Magyarország törvényeken alapuló alkotmányos rendjének fogalma a törvényes/alkotmányos rend helyett. A jelölt az alábbi fogalmakat korhűen, az adott kontextusba illesztve használta. Ugyanakkor nemcsak a dogmatikai különbségek, a bírói gyakorlat esetleges eltérései, az interpretációk és ebből fakadóan a jogi minősítések különbözőségei, hanem a kor közjog- és büntetőjog-tudományának az eltérő mélységű elemzései, megközelítései is gondot okoztak. Ez a kortársak által keltett inkoherencia vezetett a törvényes/alkotmányos rend fogalom-pár – amely korántsem szinoni-

ma – dogmatikai tisztázásának követelményéhez, amelyből a törvényeken alapuló alkotmányos rend fogalma, illetve a rendtörvény mint jogforrásilag külön nem nevesített, a tudomány és a közírók által azonban használt, a disszerens által pedig funkciója, jellege, célja miatt egyértelműen *terminus technicus*nak minősített fogalom³ megszületett. A jelölt az alábbi fogalmakat megvizsgálva a hivatkozottakon kívül természetesen számos külön rész tanulmányt is jegyzett, így

az értekezésben felmerült fogalmakat, eltérő módszereket a már megszerzett tapasztalat birtokában erős kézzel tartotta egyben.

Végül a tartalmas és részletes hozzászólások és a viszontválasz után a bíráló bizottság javasolta az Egyetemi Doktori Tanácsnak, hogy *summa cum laude* minősítéssel ítélje oda a fokozatot a jelölt számára, amelyhez mi is szívből gratulálunk!

Jegyzetek

- ¹ DRÓCSA Izabella: Az államellenes bűncselekmények szabályozása Magyarországon, különös tekintettel az 1921. évi III. törvényben meghatározott államfelforgatás büntetettére. *Jogtörténeti Szemle*, 2016. 4. sz. 64–67. p.; Uő: Az államellenes bűncselekményekkel kapcsolatosan felmerülő jogértelmezési kérdések a XX. századi Magyarországon, különös tekintettel az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. évi III. törvény jogi tárgyára. In FRIVALDSZKY János – TUSSAY Ákos (szerk.): *A Természetjog Napja. Konferencia-tanulmányok*. Budapest, 2017. Pázmány Press, 155–172. p.
- ² DRÓCSA Izabella: „Bűncselekményt [...] vélt hazafiságból sem szabad elkövetni.” Az októberista miniszterek nemzetrágalmazási pereit. In BÁNDI Gyula (szerk.): *A sokoldalúság okán: Doktorandusz tanulmányok a Pázmány jogászképzésének 25. esztendejében*. Budapest, 2020. Pázmány Press, 33–56. p.
- ³ DRÓCSA Izabella: Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. évi III. törvény cikk elhelyezése a XX. századi

magyar büntetőjogi rendszerben. *Iustum Aequum Salutare*, 2017. 2. sz. 215–231. p.

- ⁴ DRÓCSA Izabella: Határ a királysértés és az izgatás között: A király megsértéséről és a királyság intézményének megtámadásáról szóló 1913. évi XXXIV. törvény anyagi és eljárásjogi elemzése. *Iustum Aequum Salutare*, 2019. 2. sz. 117–137. p.
- ⁵ DRÓCSA Izabella: A politikai bűncselekmények szabályozása Magyarországon, különös tekintettel a 20. században megalkotott rendtörvényekre. In FEJES Zsuzsanna (szerk.): *Jog határok nélkül*. Szeged, 2018. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 61–72. p.; Uő: Rendtörvények a XX. századi Magyarországon, különös tekintettel a Demokratikus államrend és a köztársaság védelméről szóló 1946. évi VII. törvényre. In KONCZ István – SZOVA Ilona (szerk.): *PEME XIV. PhD. Konferencia*. Budapest, 2017. Professzorok az Európai Magyarországiért Egyesület, 12–19. p.

HÍREK

- **2021. március 29-én** tartotta habilitációs előadásait Varga Norbert egyetemi docens (SZTE ÁJTK, Magyar Jogtörténeti Tanszék). Tantermi előadásának címe *A kötött bizonyítási rendszer a rendi korban* volt, míg a tudományos előadást *A kartellfelügyeleti szervek működése az 1931:XX. tc. alapján* témakörben tartotta.
- **2021. április 8-án** a Kúria online konferencia keretében ünnepelte meg az 1848/1849. évi szabadságharc leverését követő önkényuralom megszűnéséhez, a kiegyezéshez vezető út első lépéseként 1861. április 3-án a Habsburg abszolutizmus bíróságainak megszűnt joghatósága következtében helyreállt önálló magyar igazságszolgáltatást. A magyar igazságügyi szervezet újraindulásának 160. évfordulójára emlékezett köszöntő beszédében Varga Zs. András, a Kúria elnöke és Varga Judit igazságügyi miniszter. A konferencián előadást tartott Szabó István tanszékvezető egyetemi tanár, dékán (PPKE JÁK), Zinner Tibor ny. egyetemi tanár, Bódiné Beliznai Kinga egyetemi docens (ELTE ÁJK) és Patyi András, a Kúria elnökhelyettese.
- **2021. április 12–15-én** került megrendezésre a Debreceni Egyetem szervezésében a XXXV. Országos Tudo-

mányos Diákköri Konferencia Állam- és Jogtudományi Szekciója.

A Magyar alkotmánytörténeti (közjogtörténeti) tagozat díjazottjai: I. helyezett Schlachta Boglárka Lilla (KRE ÁJK): *Fejezetek a bírói hivatás történetéből 1890–1938*. Témavezető: Stipta István egyetemi tanár (KRE ÁJK); II. helyezett Sallai Balázs (DE ÁJK): *A törvényhatósági tisztségviselők fegyelmi felelőssége, különös tekintettel a debreceni joggyakorlatra 1870–1944*. Témavezető: Papp László egyetemi adjunktus (DE ÁJK); II. helyezett Papp István Csaba (SZTE ÁJTK): *A községek feletti felügyeleti jog gyakorlása Csanád vármegyében a dualizmus időszakában, 1886–1900*. Témavezető: Varga Norbert egyetemi docens (SZTE ÁJTK); különdíj Györi Ágoston (DE ÁJK): *A Debreceni Református Kollégium Iskolai Törvényszékeinek működése, különös tekintettel az 1836-os szabályozásra*. Témavezető: Papp László egyetemi adjunktus (DE ÁJK); különdíj Siska Péter (PTE ÁJK): *Fegyverek a középkori igazságszolgáltatásban*. Témavezető: Béli Gábor tanszékvezető, habil. egyetemi docens (PTE ÁJK).

A Magyar jogtörténeti tagozat díjazottjai: I. helyezett Joó László Adám (DE ÁJK): *Egy tollvonással átültetve. A visszatért keleti és erdélyi országrészek magánjoga*. Témavezető: Balogh Judit habil. egyetemi docens (DE ÁJK); II. helyezett Kún Hanga Cecília (ELTE ÁJK): *Il-lésházy István hűtlenségi perének jogi és történeti kon-*